

Ο πλαγιαρισμός κατά την εκπόνηση των εργασιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Παύλος Παπαλαμπρακόπουλος
Μεταπτυχιακός Φοιτητής MaHer

Abstract

This study relates to the phenomenon of plagiarism in academic assignments. At first, emphasis is put on the conceptual approach of distance learning. Secondly, its definitions and types (which are divided into five categories) are pointed out. Moreover, there is a reference to plagiarism in relation to academic ethics and distance learning. Subsequently, it is concluded that the phenomenon of plagiarism has assumed alarming proportions.

Keywords

Plagiarism, distance learning, definitions, types, academic ethics

Περίληψη¹

Η μελέτη αυτή αφορά τον πλαγιαρισμό στις ακαδημαϊκές εργασίες. Αφού πρώτα δοθεί έμφαση στην εννοιολογική προσέγγιση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, επισημαίνονται οι ορισμοί, καθώς επίσης και οι τύποι του πλαγιαρισμού, οι οποίοι χωρίζονται σε πέντε κατηγορίες. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στον πλαγιαρισμό σε συνάρτηση με την ακαδημαϊκή δεοντολογία, καθώς επίσης με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Καταληκτικά, συμπεραίνεται ότι το φαινόμενο του πλαγιαρισμού έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις.

Λέξεις – κλειδιά

Πλαγιαρισμός, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ορισμοί, τύποι, δεοντολογία

¹ Η εργασία έγινε υπό την επίβλεψη της καθηγήτριας Χαρίκλειας Πίτσου.

Εισαγωγή

Στη σημερινή εποχή η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η ταχύτατη εξάπλωση του διαδικτύου σε όλους τους τομείς και κατά συνέπεια στην εκπαίδευση καθιστούν ευκολότερη την πρόσβαση σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες. Όμως, συχνά η αναζήτηση πληροφοριακού υλικού μέσα από πληθώρα πηγών δεν συνοδεύεται από την απαραίτητη κριτική αντιμετώπιση και κατανόηση των πηγών αυτών για τη σύνθεση καινούργιου υλικού, αλλά την οικειοποίηση του από τρίτους, δηλαδή την αυτούσια αντιγραφή κειμένων χωρίς αναφορά στον συγγραφέα (Αβραμίδου & Κέκκερης, 2012).

Ο πλαγιαρισμός στις ακαδημαϊκές εργασίες αποτελεί ένα ζήτημα, το οποίο απασχολεί έντονα τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα. Ταυτόχρονα, πολυάριθμες έρευνες σε πανεπιστήμια του εξωτερικού αναδεικνύουν την έκταση του πλαγιαρισμού σε γραπτές εργασίες (Chester, 2011).

Στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης η εκπόνηση των γραπτών εργασιών αποτελεί μια από τις κύριες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Συνεισφέρει σημαντικά στο γνωστικό κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ταυτόχρονα αποτελεί ένα από τα μέσα για την αξιολόγηση του φοιτητή (Αβραμίδου & Κέκκερης, 2012).

Όταν κάποιοι φοιτητές αποφασίζουν να δεχτούν βοήθεια από τρίτους και υποβάλλουν εργασίες, τις οποίες παρουσιάζουν ως αποκλειστικά δικές τους, χωρίς αυτές να είναι, διαπράττουν πλαγιαρισμό. Η εργασία αυτή στοχεύει σε μια επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και σε διερεύνηση του φαινομένου του πλαγιαρισμού κατά την εκπόνηση των εργασιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

1. Εννοιολογική προσέγγιση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση υπάρχει για περισσότερα από 100 χρόνια παρόλο που θεωρείται ότι πρόκειται για έναν νέο όρο. Βέβαια, με την πάροδο του χρόνου και καθώς η τεχνολογία άλλαζε, παράλληλα άλλαζε και ο ορισμός και το περιεχόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001).

Η πρώιμη μορφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εμφανίστηκε στην Ευρώπη και αφορούσε μαθήματα, τα οποία γίνονταν δια αλληλογραφίας. Αυτή ήταν η κυρίως μορφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέχρι τα μέσα περίπου του 20^{ου} αιώνα. Την δεκαετία του 1960 ιδρύθηκε το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο της Αγγλίας (The Open University) και από τότε ακολούθησε μια πληθώρα πανεπιστημίων σε όλον τον κόσμο.

Τη δεκαετία του 1990, η ανοιχτή εκπαίδευση επέτρεψε σε αγρότες και νοικοκυρές να αποκτήσουν πρόσβαση στην εκπαίδευση. Επίσης, σε κάποιες χώρες της Μέσης Ανατολής επέτρεψε σε γυναίκες, οι οποίες δεν είχαν δικαίωμα να διδάσκονται από άνδρες, όπως και σε άτομα στη Λατινική Αμερική, τα οποία ζούσαν σε απομακρυσμένα σημεία, να λάβουν τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι λόγοι, οι οποίοι οδηγούν σήμερα τα άτομα να επιλέξουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πολλοί. Για τα άτομα εκείνα, τα οποία έχουν μια πλήρη απασχόληση, η ευελιξία που προσφέρει το συγκεκριμένο σύστημα εκπαίδευσης είναι ένα σημαντικό κριτήριο. Ένας άλλος σημαντικός λόγος είναι η ανάγκη μετεκπαίδευσης, είτε στα πλαίσια της ήδη υπάρχουσας εργασίας είτε στα πλαίσια επιστροφής στην εργασία μετά από κάποια παύση. Άλλοι πιθανοί λόγοι είναι η απουσία ειδικευμένων μαθημάτων ή προγραμμάτων κοντά στον τόπο κατοικίας του ενδιαφερόμενου και η έλλειψη δυνατότητας παρακολούθησης παραδοσιακής εκπαίδευσης (π.χ. εξ αιτίας περιορισμένων θέσεων στην παραδοσιακή τριτοβάθμια εκπαίδευση ή εξαιτίας μη-επαρκούς απόκτησης μορίων στις Πανελλαδικές εξετάσεις), ενώ παράλληλα υπάρχει αρκετή εργασιακή πείρα, η οποία επιτρέπει, ή ακόμα ευνοεί την παρακολούθηση αυτή. Γενικά, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν αποτελεί μόνο μια δεύτερη ευκαιρία, υπό την έννοια ότι επιτρέπει τη βελτίωση ή την αύξηση των ακαδημαϊκών προσόντων, αλλά κάποιες φορές αποτελεί την πρώτη ευκαιρία (Λιοναράκης, 2001).

Έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Παρακάτω παρατίθενται κάποιοι από αυτούς κατά αύξουσα χρονολογική σειρά.

Ο ορισμός του American Council Education (1996) εκτός από τον χωροχρονικό διαχωρισμό του εκπαιδευτή και του φοιτητή τονίζει και τη διαδραστική μορφή επικοινωνίας, η οποία χαρακτηρίζει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επισημαίνοντας ότι το εκπαιδευτικό αυτό σύστημα χαρακτηρίζεται από τη διάδραση μεταξύ μαθητευόμενου και εκπαιδευτή, μεταξύ μαθητευόμενων και πηγών μάθησης η οποία πραγματοποιείται μέσω ενός ή και περισσότερων μέσων.

Σύμφωνα με τους Βεργίδη, Λιοναράκη, Λυκουργιώτη, Μαρκάκη και Ματραλή (1998), η εκπαίδευση από απόσταση είναι μια μέθοδος εκπαίδευσης, η οποία χαρακτηρίζεται από το ότι ο εκπαιδευόμενος βρίσκεται απομακρυσμένος από τον εκπαιδευτή, αλλά επικοινωνεί με διάφορες μορφές μαζί του (γραφτή και τηλεφωνική επικοινωνία, fax, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, δίκτυο internet, ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις) και υποστηρίζεται συστηματικά από αυτόν.

Σύμφωνα με τους Gunawardena & McIsaac (2004) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναφέρεται κυρίως στον τρόπο παράδοσης (ανεξάρτητη εκμάθηση από απόσταση μέσω κειμένων αυτόμελέτης και μη συνεχόμενης επικοινωνίας) και μπορεί να οριστεί ως μια εκπαιδευτική διαδικασία στην οποία ένα σημαντικό ποσοστό της διδασκαλίας διεξάγεται από κάποιον απομακρυσμένο χωρικά ή / και χρονικά από τον μαθητευόμενο.

Ο συγκερασμός των παραπάνω ορισμών συμφωνεί με τον Keegan (2001), ο οποίος όρισε πέντε βασικά στοιχεία, τα οποία πρέπει να διέπουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η διατύπωση αυτή έχει γίνει γενικά αποδεκτή από τους μεταγενέστερους ερευνητές. Σύμφωνα λοιπόν με τον Keegan τα στοιχεία αυτά είναι:

1. Η απόσταση που χωρίζει τον διδάσκοντα από τον διδασκόμενο.
2. Ο ιδιαίτερος ρόλος, ο οποίος διαδραματίζει ο εκπαιδευτικός οργανισμός σε θέματα σχεδίασης, προετοιμασίας και διανομής του εκπαιδευτικού υλικού καθώς και στην υποστήριξη των φοιτητών.
3. Η χρήση των τεχνικών μέσων, τα οποία συνδέουν τον διδάσκοντα και τον διδασκόμενο και μεταφέρουν το περιεχόμενο ενός προγράμματος σπουδών.
4. Ο διάλογος μεταξύ του διδάσκοντα και του διδασκόμενου από τον οποίο επωφελείται κυρίως ο δεύτερος.
5. Η δυνατότητα των περιστασιακών συνεδριάσεων, ώστε να ικανοποιούνται οι σκοποί της κοινωνικοποίησης.

Με βάση τα προαναφερόμενα γίνεται σαφές ότι το κύριο χαρακτηριστικό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης το οποίο και τη διαχωρίζει από τις υπόλοιπες μορφές εκπαίδευσης είναι ότι ο φοιτητής καλείται να μάθει χωρίς τη φυσική παρουσία του καθηγητή (Λιοναράκης, 2001).

Στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης η εκπόνηση των γραπτών εργασιών αποτελεί μια από τις κύριες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Συνεισφέρει σημαντικά στο γνωστικό κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ταυτόχρονα αποτελεί ένα από τα μέσα για την αξιολόγηση του φοιτητή. Όταν κάποιοι φοιτητές αποφασίζουν να δεχτούν βοήθεια από τρίτους και υποβάλλουν εργασίες που παρουσιάζουν ως αποκλειστικά δικές τους, χωρίς αυτές να είναι, διαπράττουν πλαγιαρισμό (Chester, 2011). Επειδή το φαινόμενο του πλαγιαρισμού αυξάνεται, η παρούσα βιβλιογραφική επισκόπηση κρίνεται σημαντική, διότι αναδεικνύει πτυχές του εν λόγω θέματος.

2. Ορισμοί και τύποι πλαγιαρισμού

2.1 Ορισμοί πλαγιαρισμού

Οι ορισμοί για τον πλαγιαρισμό είναι αρκετοί και διαφορετικοί. Παρακάτω παρατίθενται κάποιοι από αυτούς.

Σύμφωνα με το Λεξικό της Αγγλικής γλώσσας (Hanks, 1979:400), *πλαγιαρισμός* – ξεν. *plagiarism* - θεωρείται ο σφετερισμός και οικειοποίηση ιδεών ή εδαφίων από εργασία άλλων ατόμων. Για το διαδικτυακό λεξικό Merriam - Webster, *πλαγιαρισμός* σημαίνει «να διαπράξεις ένα είδος πραγματικής κλοπής των πνευματικών δικαιωμάτων του συγγραφέα, παρουσιάζοντας το έργο του ως δικό σου» (Lands, 1999: 40).

Κατά τον Howard (1995), *πλαγιαρισμός* είναι η παρουσίαση των κειμένων από κάποια πηγή ως να ανήκουν σε κάποιον άλλο. *Πλαγιαρισμός* συμβαίνει όταν ένας συγγραφέας αποτυγχάνει να χρησιμοποιήσει εισαγωγικά για αυτολεξεί παραπομπές, αποτυγχάνει να παραθέσει τις πηγές των ιδεών του ή υιοθετεί τη φρασεολογία των πηγών του με αλλαγές στην επιλογή των λέξεων ή τη γραμματική. Ο *πλαγιαρισμός* παίρνει τρεις μορφές: εξαπάτηση, μη απόδοση πηγών και μεταφορά κειμένου με μικρές αλλαγές.

Η Wilkinson (2009:99) μιλάει για τη σύγχυση ή αλληλεπικάλυψη των όρων *πλαγιαρισμός* και (ακαδημαϊκή) εξαπάτηση (cheating). Αναφέρει ότι οι δυο όροι «δεν έχουν καθαρό ορισμό, με κάποιους να τους θεωρούν συνώνυμους, ενώ κάποιοι άλλοι θεωρούν τον *πλαγιαρισμό* ως ένα υποσύνολο της εξαπάτησης ή ως ξεχωριστά ζητήματα».

2.2 Τύποι πλαγιαρισμού

Οι Gerhardt (2006) & Sorkin (1993) παρατηρούν ότι οι διάφοροι ορισμοί μπορούν να ταξινομηθούν σε δυο μεγάλες κατηγορίες. Σε αυτούς που θεωρούν ότι η πρόθεση είναι απαραίτητο στοιχείο του *πλαγιαρισμού* και σε αυτούς που η πρόθεση δεν είναι απαραίτητη.

Σε πέντε κατηγορίες ταξινομεί και ο Paik (2004) τις μορφές του *πλαγιαρισμού* :

- Συμπαιγνία/σκευωρία (collusion), όπου ένα τμήμα μιας εργασίας, η οποία προετοιμάζεται από μια ομάδα, παρουσιάζεται ως να ήταν δουλειά ενός φοιτητή.
- Παραγγελία ή χρησιμοποίηση εργασιών από κάποιον φοιτητή, οι οποίες δεν είναι δικές του.
- Εις διπλούν χρησιμοποίηση της ίδιας δουλειάς για περισσότερα του ενός μαθήματα.
- Αντιγραφή ή παράφραση χωρίς την απαραίτητη αναφορά στις πηγές.

- Υποβολή της εργασίας άλλου φοιτητή με ή χωρίς τη συγκατάθεσή του.

Επιπρόσθετα, ο McCuen (2008) αναφέρει ως είδη πλαγιαρισμού τον αυτοπλαγιαρισμό (self-plagiarism), τη συγγραφή φάντασμα (ghost authorship) και τη διπλή δημοσίευση (dual publishing). Ο αυτοπλαγιαρισμός και η διπλή δημοσίευση αναφέρονται στην άσκοπη επανάληψη των ίδιων ιδεών με μικρές αλλά όχι σημαντικές αλλαγές, με σκοπό την αύξηση του αριθμού των δημοσιεύσεων ενός συγγραφέα. Η συγγραφή - φάντασμα αναφέρεται σε ομαδικές συγγραφικές εργασίες όπου κάποιος αναφέρεται ως συγγραφέας, ενώ στην πραγματικότητα έχει συνεισφέρει ελάχιστα ή καθόλου σε αυτή. Από τους ορισμούς και τα είδη του πλαγιαρισμού διαπιστώνεται ότι ο πλαγιαρισμός «ορίζεται ως πρόβλημα για τα πανεπιστήμια για διάφορους λόγους, επειδή οι φοιτητές, οι οποίοι πλαγιαρίζουν, παραβιάζουν τους κανόνες της ακαδημαϊκής συμπεριφοράς, ή γιατί δείχνουν έλλειψη τιμιότητας, επιμέλειας ή της απαιτούμενης γνώσης» (Grigg, 2009: 64).

3. Ακαδημαϊκή δεοντολογία και πλαγιαρισμός

Ο πλαγιαρισμός και γενικότερα η ακαδημαϊκή εξαπάτηση αποτελούν ζητήματα, τα οποία απασχολούν έντονα την ακαδημαϊκή κοινότητα και έχουν πυροδοτήσει διάλογο μεταξύ των ειδικών (Αβραμίδου & Κέκκερης, 2013).

Ο Park (2003: 297) αναφέρεται σε έρευνες, οι οποίες αντιμετωπίζουν τον πλαγιαρισμό ως τμήμα του γενικότερου ζητήματος της ακαδημαϊκής ανεντιμότητας. Τονίζει ότι ο πλαγιαρισμός από τους φοιτητές είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα ηθικής, καθώς «εγείρει ερωτήματα σχετικά με το καλό/κακό ή τη σωστή/λάθος συμπεριφορά και σχετικά με τις αποδεκτές/απορριπτές πρακτικές». Οι Galbraith & Jones (2010: 3) θεωρούν τον πλαγιαρισμό μια από τις συμπεριφορές που δηλώνουν έλλειψη ακαδημαϊκού πολιτισμού και μαζί με την εξαπάτηση ως «τους δυο πρωταρχικούς παράγοντες που συνδέονται με την ακαδημαϊκή ανεντιμότητα». Ο Gerhardt (2006) αναφέρεται στο ζήτημα της εμπιστοσύνης στην ακαδημαϊκή ακεραιότητα, την οποία θεωρεί ως μια αναγκαία προϋπόθεση για την εξέλιξη της επιστήμης. Επισημαίνει ότι η εμφάνιση περιστατικών πλαγιαρισμού οδηγεί στην κατάρρευση της εμπιστοσύνης σε αυτή την ακαδημαϊκή ακεραιότητα.

Η Rosenberg (2011) αναφέρεται στην εμπιστοσύνη μεταξύ καθηγητή και φοιτητή. Τονίζει ότι αυτή δεν είναι αυτονόητη και ότι ο πλαγιαρισμός διαρρηγνύει αυτή τη σχέση. Προτείνει τον αυστηρό έλεγχο των εργασιών, οι οποίες παραδίδονται από τους

φοιτητές και την επιβολή ποινών σε περιπτώσεις αποδεδειγμένου πλαγιαρισμού, ως μέσο προστασίας αυτής της εμπιστοσύνης.

Οι Moulton & Robinson (2002) αντιμετωπίζουν τον πλαγιαρισμό ως κλοπή, με δεδομένο ότι ο πλαγιαριστής αφαιρεί κέρδος ή καταξίωση από τους αρχικούς συγγραφείς, ενώ ο Hatch (1992) υποστηρίζει ότι ο πλαγιαρισμός είναι κυρίως απάτη (fraud) και όχι πάντα κλοπή (theft). Αυτό συμβαίνει, γιατί ο πλαγιαρισμός οδηγεί στην εξαπάτηση του κοινού σχετικά με την πατρότητα κειμένων και ιδεών, αλλά δεν προκαλεί πάντοτε οικονομική βλάβη. Ο ίδιος θέτει το ζήτημα της πρόθεσης, καθώς θεωρεί ότι η πρόθεση είναι απαραίτητη για να συντελεστεί εξαπάτηση. Καταλήγει ότι δεν υπάρχει έγκλημα όταν δεν υπάρχει πρόθεση. Έτσι, ο από πρόθεση πλαγιαρισμός είναι για κάποιους (Harvey & Robson, 2006) σαφώς λιγότερο αποδεκτός από τον πλαγιαρισμό, ο οποίος προκύπτει από άγνοια κανόνων αναφοράς στις πηγές ή από λάθος.

Πολλοί από αυτούς, οι οποίοι ασχολούνται με τον πλαγιαρισμό, τον θεωρούν κυρίως ζήτημα ηθικής. Ο Schroth (2012) θεωρεί ότι χρειάζεται προσπάθεια από τα ιδρύματα και τους καθηγητές ώστε να εντοπίζονται τα περιστατικά πλαγιαρισμού και να τιμωρούνται. Τονίζει ότι η περιρρέουσα ηθική στο οικονομικό και επαγγελματικό περιβάλλον δεν πρέπει να επηρεάζει τον τρόπο και τις αρχές λειτουργίας των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Από την πλευρά των ιδρυμάτων, τα οποία σε μεγάλο βαθμό υιοθετούν πολιτικές αντιμετώπισης του ζητήματος του πλαγιαρισμού, εμφανίζονται συχνά φαινόμενα ατιμωρησίας των πλαγιαριστών. Κάποιες φορές αυτό μπορεί να οφείλεται στα οικονομικά μικροσυμφέροντα του πανεπιστημίου, το οποίο δεν επιθυμεί να χάσει δίδακτρα από φοιτητές που πιθανώς θα έπρεπε να αποβάλλει (East, 2010). Σε μια παράλληλη λογική τίθεται το ζήτημα της εμπορευματοποίησης της γνώσης και στις προεκτάσεις που αυτή έχει τόσο στον τρόπο με τον οποίο πολλοί φοιτητές αντιμετωπίζουν τις σπουδές τους, όσο και στον τρόπο με τον οποίο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αντιδρούν στα ακαδημαϊκά παραπτώματα των φοιτητών (Κυρίδης & Χρονοπούλου, 2008).

Ο Kremmer (2007) αναφέρεται στη μεγάλη πίεση, την οποία δέχονται οι φοιτητές στην εποχή μας κυνηγώντας υψηλές βαθμολογίες οι οποίες οδηγούν σε υποτροφίες, καλοπληρωμένες δουλειές ή ακαδημαϊκές θέσεις. Ο ίδιος μιλάει για μια νέα κουλτούρα των φοιτητών, οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό αποδέχονται την ακαδημαϊκή ανεντιμότητα και εξαπάτηση, αν και θεωρούν ότι είναι λάθη από δεοντολογικής άποψης.

Άλλοι ακαδημαϊκοί θεωρούν ως λάθος θεώρηση αυτή που αντιμετωπίζει τον πλαγιαρισμό ως ένα παράπτωμα ηθικής. Ο Briggs (2003) επιμένει στο ζήτημα της μη επαρκούς εκπαίδευσης στην αναφορά των πηγών. Υποστηρίζει ότι όταν κάποιος φοιτητής κατηγορηθεί για πλαγιαρισμό, σε ένα αυστηρό πλαίσιο ηθικής, θίγεται η αξιοπρέπειά του. Με αυτό τον τρόπο χάνεται η ευκαιρία να αναγνωρίσει ο ίδιος την ανάγκη βελτίωσης των ικανοτήτων του στην έρευνα, γράψιμο και χρήση πηγών.

Όσον αφορά στην Ελλάδα, παρόλη τη δεδομένη έκταση του φαινομένου του πλαγιαρισμού στη χώρα μας, τα ελληνικά πανεπιστήμια φαίνεται να το αντιμετωπίζουν περισσότερο ως ένα θέμα δεοντολογίας, δηλαδή ένα ηθικό ζήτημα, κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας, που διώκεται ποινικά. Θεωρείται, δηλαδή, ότι ο φοιτητής, ο οποίος επιλέγει το σκόπιμο πλαγιαρισμό, για τη συγγραφή μιας εργασίας βλάπτει κατά κύριο λόγο τον ίδιο του τον εαυτό, όχι μόνο γιατί αυτό θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στη φήμη του στη μετέπειτα ακαδημαϊκή και επαγγελματική του καριέρα, αλλά κυρίως γιατί θα του λείπουν βασικές ερευνητικές και συγγραφικές δεξιότητες (Αβραμίδου & Κέκκερης, 2012).

4. Πλαγιαρισμός και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Η ραγδαία διείσδυση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση έχει μια σειρά από ευεργετικά αποτελέσματα. Η ανά τον κόσμο άνθηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι αδιαμφισβήτητα ένα από αυτά. Ταυτόχρονα, φαίνεται να έχει και κάποιες αρνητικές συνέπειες. Πολλοί ειδικοί θεωρούν ότι ο πλαγιαρισμός έχει αυξηθεί σημαντικά ακριβώς λόγω αυτής της τεχνολογικής προόδου και της ευκολίας που υπάρχει πια στην πρόσβαση σε γραπτό υλικό διάφορων συγγραφέων μέσω του διαδικτύου (Smith, 2009).

Σύμφωνα με τους Kasprzak & Nixon (2004), οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι αν και γενικότερα εμπλέκονται σε λιγότερες ακαδημαϊκές απάτες, φαίνεται ότι πλαγιαρίζουν σε ίδιο ποσοστό αν όχι μεγαλύτερο από τους τυπικούς φοιτητές. Εικάζουν ότι οι λόγοι, οι οποίοι οδηγούν σε αυτή την επιλογή πρέπει να αναζητηθούν κυρίως στον εργασιακό τους χώρο. Αυτό γιατί, ειδικά στις ΗΠΑ, οι εξ αποστάσεως φοιτητές είναι συνήθως εργαζόμενοι και τα έξοδα των σπουδών τους καλύπτονται από τις εταιρείες στις οποίες εργάζονται υπό τον όρο της επίτευξης υψηλών βαθμολογιών.

Ο Heberling (2002) διαπιστώνει ότι αν και υποτίθεται ότι η αντιγραφή και ο πλαγιαρισμός είναι μεγαλύτερο πρόβλημα στην εξ αποστάσεως από ότι στην τυπική

εκπαίδευση, παραδόξως, μπορεί να στοιχειοθετηθεί ότι είναι δυσκολότερο να κλέψει κανείς δικτυακά και ότι είναι ευκολότερο να εντοπιστεί πιθανή κλοπή. Οι Baron και Crooks (2005) αναφέρουν ότι είναι ευκολότερο να ελεγχθεί ο πλαгиαρισμός σε εξ αποστάσεως σπουδές, καθώς οι διάφορες εργασίες υποβάλλονται ηλεκτρονικά και η χρήση κατάλληλου λογισμικού βοηθάει στην κατεύθυνση του εντοπισμού πιθανών περιπτώσεων πλαγιαρισμού. Ο Heberling (2002) θεωρεί ότι ο εντοπισμός του πλαγιαρισμού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ευκολότερος από ότι στην τυπική εκπαίδευση και για έναν ακόμη λόγο. Ο καθηγητής παρακολουθεί γενικά την πρόοδο των φοιτητών μέσα από τις γραπτές επικοινωνίες τους, οπότε πιθανές αλλαγές στον τρόπο γραφής ή στο περιεχόμενο των εργασιών μπορεί να αποτελέσουν ένδειξη πλαγιαρισμού.

Σε έρευνα των Kelley & Bonner (2005) σε εκπαιδευτικό προσωπικό εξ αποστάσεως εκπαίδευσης φάνηκε ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η χρήση του διαδικτύου και το ψηφιακό κείμενο δεν οδηγούν τελικά σε αύξηση της ακαδημαϊκής απάτης. Αυτή η άποψη φάνηκε να επικρατεί ιδιαίτερα ανάμεσα σε αυτούς τους εκπαιδευτές, οι οποίοι είχαν αρκετή εμπειρία στη χρήση του διαδικτύου.

Οι Li & Akins (2005) τονίζουν χαρακτηριστικά ότι ένας από τους μύθους για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ότι είναι εύκολο να εξαπατήσει κανείς δικτυακά. Επισημαίνουν μάλιστα το γεγονός ότι ο έλεγχος για πλαγιαρισμό είναι πολύ πιο εύκολος στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Στη χώρα μας οι περισσότερες πανεπιστημιακές σχολές της τυπικής εκπαίδευσης, είτε δεν αναθέτουν γραπτές εργασίες στους φοιτητές ή τους αναθέτουν εργασίες, των οποίων η ολοκλήρωση πριμοδοτεί την τελική βαθμολογία των φοιτητών. Στα πανεπιστήμια αυτά η αξιολόγηση της προόδου των φοιτητών γίνεται σχεδόν αποκλειστικά μέσα από γραπτές εξετάσεις στο τέλος των διδακτικών εξαμήνων. Στο Ε.Α.Π., το οποίο αποτελεί τον κύριο φορέα παροχής πανεπιστημιακής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην Ελλάδα, οι γραπτές εργασίες αποτελούν υποχρεωτικό και ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας της εκπαίδευσης αλλά και αξιολόγησης των φοιτητών. Αν τα παραπάνω συνδυαστούν με την άποψη, σχετικά με την αύξηση του πλαγιαρισμού λόγω στροφής στην αξιολόγηση μέσω γραπτών εργασιών, μπορεί κανείς εύλογα να υποθέσει ότι το εξ αποστάσεως σπουδών περιβάλλον στη χώρα μας είναι πιθανό να ευνοεί την ύπαρξη φαινομένων πλαγιαρισμού στις γραπτές εργασίες των φοιτητών.

Συμπεράσματα

Ο πλαγιαρισμός βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της ακαδημαϊκής κοινότητας, η οποία θεωρεί ότι το φαινόμενο έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, λόγω και της άνθησης του διαδικτύου.

Ο πλαγιαρισμός και εν γένει η ακαδημαϊκή ανεντιμότητα αποτελούν σοβαρά προβλήματα στον χώρο της ακαδημαϊκής ζωής για διάφορους λόγους. Καταρχήν θίγουν την αξιοπιστία των ιδρυμάτων που παρέχουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση, των οποίων οι φοιτητές τους φαίνεται να εμπλέκονται σε τέτοιου είδους περιστατικά. Επιπλέον, η πιστοποίηση γνώσεων που τα πτυχία των ιδρυμάτων παρέχουν τίθεται σε αμφισβήτηση και συνακόλουθα μειώνεται η αξία των ίδιων αυτών πτυχίων.

Ταυτόχρονα προκύπτει και ένα σοβαρό εκπαιδευτικό ζήτημα, καθώς ο πλαγιαρισμός κατά την εκπόνηση των εργασιών μειώνει τα οφέλη, τα οποία αναμένεται να έχουν οι φοιτητές, οι οποίοι τις εκπονούν. Επιπρόσθετα, η όποια αξιολόγηση της πορείας των φοιτητών μπορεί να γίνεται σε λάθος βάση, καθώς αυτό, το οποίο αξιολογείται ως έργο των φοιτητών δεν είναι αποκλειστικά δικό τους.

Εντοπίζεται δε έντονα στα εξ αποστάσεως πανεπιστήμια, διότι οι γραπτές εργασίες αποτελούν κύριο μέσο μάθησης αλλά και αξιολόγησης των φοιτητών. Η πρόοδος τους αποτυπώνεται μέσα από τις γραπτές εργασίες που εκπονούν, αλλά και το δικαίωμά τους για συμμετοχή στις τελικές εξετάσεις κατοχυρώνεται μέσα από την βαθμολόγηση των συγκεκριμένων εργασιών.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι είναι αναγκαία η περαιτέρω διερεύνηση του ζητήματος. Η διερεύνηση αυτή θα πρέπει να έχει ως στόχο την ανάδειξη ευρημάτων, των οποίων η αξιοποίηση θα οδηγήσει τελικά στην υιοθέτηση πολιτικών, οι οποίες θα έχουν ως στόχο την πάταξη του φαινομένου.

Βιβλιογραφία

- Αβραμίδου, Ε. & Κέκκερης, Γ. (2012). “*Η περίπτωση της λογοκλοπής σε ιστολόγια φοιτητών*”. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ με Διεθνή Συμμετοχή, Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 575-582.
- Αβραμίδου, Ε. & Κέκκερης, Γ. (2013). “*Έρευνα για τη Λογοκλοπή σε Ελληνικό Πανεπιστήμιο*». Πρακτικά 3ου Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας, Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, Νάουσα, 374-387.

- Αναστασιάδης, Π. (2005). “*Νέες Τεχνολογίες και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην υπηρεσία της Διά Βίου Μάθησης: Προς μια νέα Κοινωνική Συμφωνία για την άρση του Ψηφιακού Διίσμου*”. Πρακτικά 3ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Πάτρα, 11-13 Νοεμβρίου 2005, 165-178.
- Βασάλα, Π., Χατζηπλής, Π. & Λιοναράκης, Α. (2007). “*Απόψεις προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ για τις γραπτές εργασίες*”. 4ο Πανελλήνιο συνέδριο στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση, Αθήνα, Προπομπός, 296-308.
- Βασιλού, Β. (2010). “*Παιδαγωγικές πρακτικές*”. Αθήνα, Μεταίχμιο, 30-295.
- Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β. & Μάτραλης Χ. (1998). “*Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Θεσμοί και λειτουργίες*”. Τόμος Α & Β, Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Βεργίδης, Δ. & Παναγιωτακόπουλος, Θ. (2005). “*Απόψεις φοιτητών του Ε.Α.Π. για τις σπουδές από απόσταση*”. Στο :Λιοναράκης Α. (επιμ.) Πρακτικά 3ου Πανελλήνιου συνεδρίου στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμος Α, Αθήνα, εκδ. Προπομπός.
- Βούρος, Γ. (1999). “*Νέες τεχνολογίες στην από απόσταση εκπαίδευση: πιλοτικές εφαρμογές, έρευνα και μελλοντικές δράσεις*”. Στο Κ. Τσολακίδης (επιμ.) Νέες παράμετροι στην εκπαίδευση: εκπαίδευση από απόσταση και δια βίου εκπαίδευση, Ρόδος, εκδ. Νέων Τεχνολογιών, 63-77.
- Ε.Α.Π. (2001). “*Μεθοδολογία της Εκπαίδευσης από Απόσταση*”. Επιμορφωτικό υλικό για τα μέλη του Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού, Πάτρα, ανακτήθηκε στις 18/08/2018 από: www.eap.gr.
- Κυρίδης, Α. & Χρονοπούλου, Α. (2008). “*Περί Επιστημονικής Δεοντολογίας και Πρακτικής*”. Gutenberg, Αθήνα 2008.
- Λιοναράκης, Α. (2001). “*Για ποια εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση μιλάμε;*”. 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμος Α, 52-65.
- Λιοναράκης, Α. (2006). “*Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Στοιχεία θεωρίας και πράξης*”. Αθήνα, εκδ. Προπομπός.
- Baron, J. & Crooks, S. M. (2005). “*Academic Integrity in Web Based Distance Education*”. TechTrends, 49 (2), 40-45.

- Bonner, K. & Kelley, K. (2005). “*Digital text. Distance education and academic dishonesty: Faculty and administrator perception and responses*”. Journal of Asynchronous Learning Network, 9, 43-52.
- Briggs, R. (2003). “*Shameless! Reconceiving the Problem of Plagiarism*”. Australian Universities Review, 46 (1), 19 - 23.
- Bušelić, M. (2012). “*Distance Learning – concepts and contributions*”. Economica Jadertina, 1, 23-34.
- Chester, G. (2001). “*Plagiarism Detection and Prevention*”. Final Report on JISC Electronic Plagiarism Detection Project. Ανακτήθηκε στις 27/07/2018 από: <http://Error! Hyperlink reference not valid.>
- East, J. (2010). “*Judging plagiarism: a problem of morality and convention*”. High Education, 59, 69-83.
- Galbraith, M. & Jones, M. (2010). “*Understanding Incivility in Online teaching*”. Journal of Adult Education, 39 (2), 1 -10.
- Gerhardt, D. (2006). “*Plagiarism in Cyberspace: Learning the Rules of Recycling Content With a View Towards Nurturing Academic Trust in an Electronic World*”. Richmond Journal of Law and Technology, 12 (3).
- Gibbons, A. (2002). “*That's my Story and I'm Sticking to it: Promoting Academic Integrity in the Online Environment*”. In P. Barker & S. Rebelsky (Eds), Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications 2002, 604 - 609.
- Grigg, G. (2009). “*Judgments about plagiarism and plagiarizing student's in institutional definitions*”. 4th Asian Pacific Conference on Educational Integrity (4APCEI), 28-30 Sept. 2009, University of Wollongong NSW, Australia.
- Gunawardena, C. & McIsaac M. (2004). “*Distance education. In D.H. Jonassen*”. Handbook of research for educational communications and technology, 2nd edition, London, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 355-395.
- Hanks, P. (1979). “*Collins Dictionary of the English Language*”. 2nd edition, New York, Collins Publishers, 399-402.
- Harrey, J. & Robson, S. (2006). “*The accidental plagiarist: An institutional approach to distinguishing between a deliberate attempt to deceive and poor academic practice*”. In: proceedings of the 2nd International Plagiarism Conference, Newcastle Gateshead, UK.

- Hatch, G.L. (1992). “*The Crime of Plagiarism: A Critique of Literary Property Law*”. Paper presented at the annual meeting of the Conference on College Composition and Communication.
- Heberling, M. (2002). “*Maintaining academic integrity in online education*”. Online Journal of Distance Learning Administration, 5(1).
- Holmberg, B. (1995). “*Theory and Practice of Distance Education*”. London: Routledge, 2nd ed.
- Howard, R. (1995). “*Plagiarisms, authorships, and the academic death penalty*”. College English, 57(7), 788-806.
- Kasprzak, J. E. & Nixon, M. A. (2004). “*Cheating in cyberspace: Maintaining quality in online education*”. Association for the Advancement of Computing In Education, 12(1), 85-99.
- Keegan, D. (2001). “*Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*”. μτφρ. Α. Μελίστα, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Kelley, K. & Bonner, K. (2005). “*Digital text. Distance education and academic dishonesty: Faculty and administrator perception and responses*”. Journal of Asynchronous Learning Network, 9, 43-52.
- Knopp, L. (1996). “*Remedial Education: An Undergraduate Student Profile*.” American Council on Education Research Briefs, 6 (8), 1–11.
- Kremmer, M. (2007). “*Investigating the probability of student cheating. The relevance of student characteristics, assessment items, perceptions of prevalence and history of engagement*”. International Journal for Educational Integrity, 3 (2), 3 - 17.
- Lands, R. (1999). “*Plagiarism is no Crime*”. The Association of Illustrators (AOI), December 1999, 30-42.
- Lí, Q. & Akins, M. (2005). “*Sixteen myths about online teaching and learning in higher education: Don't believe everything you hear*”. Tech Trends, 49(4), 51-60.
- McCuen, (2008). “*The Plagiarism Decision Process: The Role of Pressure and Rationalization*”. IEEE transactions on education, 51 (2), 152 – 156.
- Moulton, J. & Robinson, G. (2002). “*Plagiarism*”. In L. Becker & C. Becker (Eds.), Encyclopedia of Ethics, New York, NY: Garland Publishing, Ανακτήθηκε στις 07/08/2018 από: <http://www.isetl.org/ijtlhe/>
- Nayak, B. K. & Maniar, R. (2006). “*The scourge of plagiarism*”. Indian Journal of Ophthalmology, 54 (2), 75-76.

- Park, C. (2003). “*In other (people's) words: plagiarism by university students- literature and lessons*”. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 28 (5), 471- 488.
- Park, C. (2004). “*Rebels without a clause: towards an institutional framework for dealing with plagiarism by students*”. *Journal of Further and Higher Education*, 28 (3), 291-306.
- Perin, N. (1992). “*How I became a plagiarist*”. *American Scholar*, 61 (2), 257–260.
- Perraton, H. (1988). “*A theory for distance education*”. *Distance education: International perspectives*, New York: Routledge, 34-45.
- Perraton, H. (2000). “*Open and Distance Learning in the Developing World*”. London and New York, Editor: Routledge Falmer Studies in Distance Education.
- Regan, K. (2003). “*Emotion and e-learning. Online learning*”. *The University of Adelaide*, 7, 78-92.
- Rosenberg, M. (2011). “*Principled Autonomy and Plagiarism*”. *Journal of Academic Ethics*, 9, 61 – 69.
- Schroth, R. (2012). “*The Plagiarism Plague: Declining standards make getting caught the primary offense*”. Ανακτήθηκε στις 22/08/2018 από: <https://www.americamagazine.org/issue/5140/article/plagiarism-plague>.
- Smith, K. (2009). “*The Role of Motivation and Attitude on Cheating among Business students*”. *Journal of Academic and Business Ethics*, 1, 12 – 37.
- Sorkin, D. (1993). “*Practicing Plagiarism*”. *Bar Journal, Illinois*, 81, 487 - 488.
- Sowden, C. (2005). “*Plagiarism and the culture of multilingual students in higher education abroad*”. *ELT Journal*, 59 (3), 226-233.
- Zhubreva, T. (2016). “*Distance learning: the practice of intercommunication between a tutor and students*”. *Technological Institute, Moscow*, 1-4.
- Wilkinson, J. (2009). “*Staff and Student Perceptions of Plagiarism and Cheating*”. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 20 (2), 98-105.